
Kossobudy, st. 1, gm. Raciąż, woj. mazowieckie, AZP 45-58/7

Informator Archeologiczny : badania 33, 86-87

1999

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

skowych. Po odhumusowaniu terenu przeprowadzonym w związku z rozpoczętą budową gazociągu, na dość rozległym obszarze, zaobserwowano stropy obiektów nieruchomych. Ostatecznie w wyniku odczyszczenia wykopu, w pasie szerokości 30 m i długości 230 m, pod warstwą akumulacyjno-próchniczną, odsłonięto 466 obiektów w postaci jam zagłębionych w warstwę calcowego piasku. Wymiary jam wahały się od 8 x 18 cm do 268 x 320 cm, a głębokość od 12 cm do 104 cm. Jamy miały najczęściej jasno zabarwione wypełniska. W 298 obiektach (62%) nie znaleziono żadnych zabytków, a wypełniska pozostałych obiektów zawierały najczęściej od 1 do 5 fragmentów ceramiki pradziejowej (absolutnym wyjątkiem jest obiekt 209, gdzie znaleziono 564 fragmentów ceramiki), pojedyncze krzemienie, polepę i fragmenty kości zwierzęcych. Ponadto w obiektach: 57, 167 i 143 znaleziono narzędzia kamienne (rozcieracze, płyta szlifierska, półwytwór żaren), a w obiekcie 253 zawieszkę binoklowatą z drutu brązowego.

Na podstawie ceramiki wydzielić można trzy fazy użytkowania osady. W pierwszej fazie przypadającej na schyłek epoki brązu i początek wczesnego okresu epoki żelaza osadę zamieszkiwała ludność kultury łużyckiej. W drugiej fazie (HaD-LaT) pojawia się ludność kultury grobów kloszowych i nie jest wykluczone, że przez pewien czas ludność obydwu kultur wspólnie użytkowała omawiany teren. Trzecia faza przypada na okres wpływów rzymskich, ale zabytki z tego czasu są bardzo nieliczne.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w SOZ Województwa Mazowieckiego Delegatura w Ostrołęce.

Badania nie będą kontynuowane.

KOSSOBUDY, st. 1, gm. Raciąż, woj. mazowieckie, AZP 45-58/7

- cmentarzysko kultury łużyckiej ze schyłku epoki brązu i wczesnego okresu epoki żelaza

Ratownicze badania archeologiczne, przeprowadzone przez mgr. Zbigniewa Dłubakowskiego (autor sprawozdania, Wyższa Szkoła Humanistyczna w Pułtuskach). Finansowane przez Mazowieckiego WKZ. Drugi sezon badań. Przebadana powierzchnia 325 m².

W 1999 r. prace rozpoczęto od dokończenia eksploracji wykopów nr 1 i 2 z 1995 r., a ponadto wyeksplorowano jeszcze 8 wykopów (nr 5-12). Odkryto 97 obiektów (nr nr: 30-35, 35A, 36-58, 58A, 59, 60, 60A-C, 61-87, 87A, 88-103, 103A.B, 104-118), w tym 15 jam, 2 bruki kamienne oraz 80 grobów ciałopalnych, spośród których 7 przykrytych było brukami kamiennymi.

W części stanowiska objętej wykopami nr 1, 5, 9, 11 i 12 stwierdzono występowanie pod humusem warstwy przemieszanego piasku brązowego i żółtego, która dodatkowo w strefie wykopów 1, 5, 11 miała wkładki piasku czarnego ze spalenizną. W warstwie tej miejscami dość licznie występowały zabytki krzemienne i fragmenty ceramiki kultury łużyckiej.

Wszystkie odkryte podczas obydwu sezonów badań groby były grobami jamowymi, przy czym spotyka się zarówno takie, w których przepalone kości występują wraz z resztkami stosu jak i takie, w których resztki stosu nie występują.

Kości zalegały najczęściej w zwartym skupisku w spągu jamy grobowej. Wśród kości występowały nieprzypalone fragmenty ceramiki, drobne krzemienie, grudki granitu oraz często zniszczone przez ogień, ozdoby z drutu lub taśmy brązowej najczęściej w postaci kółek o końcach stykających się lub zachodzących na siebie.

Wśród najciekawszych zabytków metalowych wymienić należy fragmenty naszyjnika z cienkiego drutu brązowego (obiekt 5) dwie zawieszki z blaszki brązowej o podłużnym, owalnym kształcie, z których jedna przymocowana była do końca brązowego łańcuszka składającego się z kilku ogniów (obiekt 102), oraz jak na razie jedyny przedmiot żelazny - bransoletkę z grubego drutu (obiekt 102).

Tylko w 22 grobach wystąpiły przystawki w postaci naczyń glinianych, najczęściej jednego, sporadycznie od 2 do 4. Naczynia ustawiane były obok skupiska kości na obrzeżu jamy grobowej, czasem na boku lub dnem do góry. Tylko wyjątkowo naczynia układano w czystym piasku, w pewnej odległości od jamy grobowej.

Wszystkie odkryte naczynia charakteryzują się niewielkimi rozmiarami i dotyczy to nie tylko kubków, czerpaków i czarek.

Dość często trafiają się naczynia o barwie ciemnoszarej. Wyraźne jest ubóstwo ornamentacji. We wszystkich niemal wypadkach jest to prosty motyw dwu poziomych, równoległych linii, od których odchodzą w dół grupy równoległych skośnych kresiek. Motyw utworzony jest zazwyczaj przez linie ryte lub bruzdy, rzadziej za pomocą ornamentu pseudosznura. Wśród luźnych fragmentów ceramiki dość często pojawia się ornament dołków palcowo-paznokciowych, głównie na ścianie rzadziej na krawędzi. Sporadycznie trafia się motyw pionowej jodełki, który wystąpił na fragmencie brzuśca oraz fragmencie ucha taśmowego. Nieco liczniejsze są fragmenty zdobione otworkami pod krawędzią.

Poważne trudności sprawia zarówno datowanie cmentarzyska jak i określenie grupy kulturowej, jakiej należałoby je przypisać.

Na razie można jedynie powiedzieć, że z pewnością nie powstało ono wcześniej niż u schyłku V okresu epoki brązu, a użytkowane było jeszcze w okresie HaD, a nawet w okresie lateńskim, o ile podobieństwo amforki z grobu 50 do naczyń spotykanych w kulturze kurhanów zachodniobałtyjskich nie jest przypadkowe.

Podobieństwo szeregu naczyń do form znanych z późnych faz grupy chełmińskiej kultury łużyckiej oraz sporadyczne występowanie bruków nad grobami wskazuje na możliwość łączenia omawianego cmentarzyska z tą właśnie grupą.

Z drugiej jednak strony, uwzględniając, że stanowisko leży na zachodniej granicy zasięgu grupy północnomazowieckiej, nie można wykluczyć, że podobieństwo form jest efektem jedynie silnych oddziaływań kulturowych z obszaru grupy chełmińskiej.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Mazowieckim Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków, Delegatura w Ciechanowie.

Badania będą kontynuowane.

KRAKÓW-BIERZANÓW, st. 30, woj. małopolskie, AZP 103-57/41

- cmentarzysko ciałopalne i szkieletowe kultury łużyckiej z III-V okresu brązu oraz wczesnej epoki żelaza (Halsztat C-D),
- osada kultury łużyckiej z wczesnej epoki żelaza (Halsztat C-D).

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w terminie od 13 lipca do 16 sierpnia, przez Kazimierza Regułę (autor opracowania, Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka). Finansowane przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka. Czwarty sezon badań.

Prace skoncentrowane były we wschodniej, północnej i południowej części cmentarzyska. Wkopy, o wym. 5 x 5 m, przylegamy do wschodniego i południowego ciągu odcinków badanych w 1998 r. Celem było uchwycenie wschodniego i południowego zasięgu cmentarzyska, co zostało połowicznie osiągnięte. W części wschodniej cmentarzysko kontynuuje się, zaś w części południowej natrafiono na osadę otwartą kultury łużyckiej z wczesnego okresu żelaza.

Układ warstw stratygraficznych: 1- humus orny, 0-20,25 cm (w-wa I); 2- w-wa kulturowa, 20,25-0,45 cm (w-wa II); 3- piasek calcowy (w-wa III).

W południowej części stanowiska odkryto warstwę kulturową (odcinki 39-41 i 104-111), skupisko polepy i węgla drzewnych oraz 40 obiektów kulturowych, w tym 10 jam i 30 śladów po słupach. W części wschodniej i północnej 3 pochówki, 2 ciałopalne i 1 symboliczny, a także 2 skupiska cera-